

TURİZM GELİRLERİNİN YAKINSAMASI: MINT ÜLKELERİ İÇİN PANEL BİRİM KÖK TESTİNDEN KANITLAR

(Sayfa 73-83)

Dr. Tuğba KONUK

Bağımsız Araştırmacı,

Orcid:0000-0002-7381-4131

yilmaz-tuba@outlook.com

ÖZET

Dünyanın en önemli sektörlerinden birisi Turizm sektörüdür. Bu açıdan ülkelerin gelirlerini artırmaları ve kalkınma sağlamaları için turizm büyük önem arz etmektedir. Özellikle gelişmekte olan ülkeler, turizmden elde ettikleri gelirler sayesinde altyapı yatırımlarını artırabilmekte ve böylece döviz rezervlerini güçlendirebilmektedirler. Fakat turizm gelirlerinin ülkeler arasında eşit bir şekilde dağılmadığı görülmektedir. Bu durum turizm gelirlerinin yakınsaması kavramının önemini ortaya çıkarmaktadır. Turizm Gelirleri Yakınsaması, farklı ülkelerdeki veya bölgelerdeki turizm gelir seviyelerinin zaman içerisinde benzer hale gelmesi olarak tanımlanabilmektedir. Bu kavram ekonomik yakınsama teorisinden türetilmiştir. Turizm sektörü yakınsaması, ülkelerin turizm performansları açısından zamanla aralarındaki farkın kapanacağını ifade etmektedir. Bu çalışmanın amacı Dünya genelinde büyük önem arz eden turizm gelirlerinin MINT (Meksika, Endonezya, Nijerya ve Türkiye) ülkeleri için yakınsama hipotezi bağlamında test edilmesidir. Çalışmada 1995-2020 yıllık verilerine Dünya Bankasından ulaşılmıştır. Çalışmada ilk olarak yatay kesit bağımlılığı analizi yapılmış ve serilerin yatay kesit içerdiği sonucuna varılmıştır. Daha sonra MINT ülkeleri için homojenlik testi uygulanmış ve ülke grubunun heterojen olduğu sonucuna varılmıştır. Son olarak panel birim kök analizi yapılmış ve serilerin birim kök içerdiği sonucuna varılmıştır. Elde edilen bulgular dâhilinde MINT ülkeleri için Turizm gelirlerinde Yakınsama Hipotezinin geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ekonomi, Yakınsama Hipotezi, Turizm Gelirleri, MINT Ülkeleri, Panel Birim Kök Testi

Jel Kodları: A10, B22, C01

CONVERGENCE OF TOURISM REVENUES: EVIDENCE FROM PANEL UNIT ROOT TEST FOR MINT COUNTRIES

ABSTRACT

Tourism is one of the most important sectors in the world. In this respect, tourism is of great importance for countries to increase their incomes and achieve development. Especially developing countries can increase their infrastructure investments and thus strengthen their foreign exchange reserves thanks to the revenues they generate from tourism. However, tourism revenues are not evenly distributed across countries. This situation reveals the importance of the concept of convergence of tourism revenues. Tourism revenue convergence can be defined as the convergence of tourism revenue levels in different countries or regions over time. This concept is derived from the theory of economic convergence. Tourism sector convergence implies that countries will close the gap in terms of their tourism performance over time. The aim of this study is to test tourism revenues, which are of great importance worldwide, in the context of the convergence hypothesis for MINT (Mexico, Indonesia, Nigeria and Turkey) countries. In the study, 1995-2020 annual data were obtained from the World Bank. First, horizontal cross-section dependence analysis was performed and it was concluded that the series contain horizontal cross-sections. Then, homogeneity test is applied for MINT countries and it is concluded that the country group is heterogeneous. Finally, panel unit root analysis is performed and it is concluded that the series contain unit roots. Based on the findings, it is concluded that the Convergence Hypothesis is not valid for MINT countries.

Keywords: Economy, Convergence Hypothesis, Tourism Revenues, MINT Countries, Panel Unit Root Test

Jel Clasifications:A10, B22, C01

1. GİRİŞ

Dünya genelinde hizmet sektöründe büyük gelişmeler olduğu görölmektedir. Turizm sektörü de bu gelişmelerden yararlanan sektörler arasında yer almaktadır. GSMH içerisinde önemli bir paya sahip olan turizm sektörü ölkeler açısından büyük önem arz etmektedir. Ayrıca turizm gelirleri dış ticaretteki açığın kapatılması açısından da önemli bir paya sahiptir. Özellikle gelişmekte olan ölkelerde turizm sektörü istihdam yaratmayı sağlayarak işsizliğin azalmasına da katkıda bulunan bir sektör olarak görölmektedir (Özcan ve Erdoğan, 2007: 245).

Uluslar arası turizm piyasalarından daha fazla turist çekebilmek yani uluslararası düzeyde turizmin ekonomik faydalarından yararlanmak gelişmiş ve gelişmekte olan ölkeler açısından büyük önem arz etmektedir. Dünya genelinde belirli bir turizm piyasasına sahip olan ölkeler bu turizmden ekonomik olarak fayda sağlayabilmek için rekabet içerisindeyler. Bu rekabet politika yapıcıları daha fazla turist çekebilecek stratejik politikalar yapmaya yönlendirmektedir (Hepsağ, 2016: 178).

Gelişmiş ve Gelişmekte olan turizm piyasalarına sahip olan ölkeler uyguladıkları stratejik politikaların işe yarayıp yaramadığını ölçmede Yakınsama Hipotezini göz ardı edilmeyecek şekilde önemsemektedirler. Narayan (2006) tarafından geliştirilen Turizm piyasalarında yakınsama hipotezi, teorik olarak zamanla ölkelere gelen turist sayılarındaki farklılıkların azalacağı anlamına gelmektedir. Ekonometri metodolojisine göre ise Turizm yakınsamasının ampirik olarak sınanması birim kök testlerinin durağanlık sınamasıyla test edilebilmektedir. Dolayısıyla ekonometri metodolojisinde yer alan birim kök testleri turizm piyasalarında yakınsama hipotezinin geçerli olması için logaritmik değerlerin durağan bir süreç izlemesi gerekmektedir (Yalçınkaya ve Yazgan, 2020: 94).

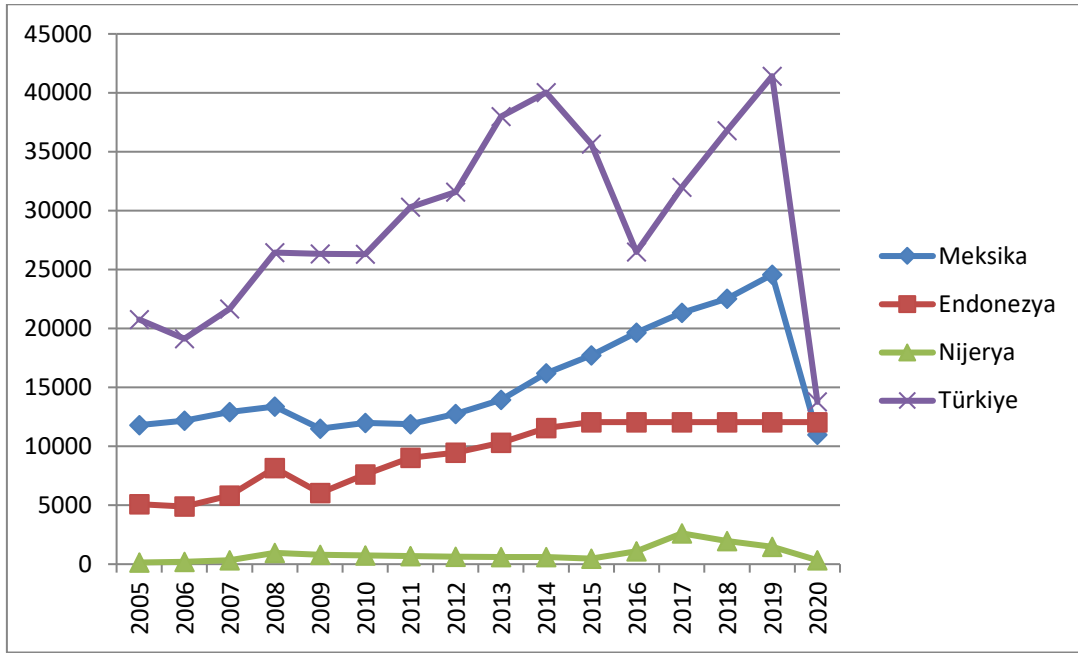
Turizm gelirlerinin dengeli şekilde dağılması küresel ekonomik istikrar ve sosyal eşitlik açısından önem arz etmektedir. turizm gelirleri yakınsaması ekonomik kalkınma, istihdam olanakları, kültürel etkileşim ve sürdürülebilirlik açısından da önemli olduğu ifade edilebilmektedir. Turizm sektöründeki yakınsamayı ölkelerin sahip oldukları altyapı ve ulaşımın yanında siyasi istikrar ve güvenli ölkeler olması da etkilemektedir. İlaveten doğal ve kültürel kaynaklar, tanıtım ve pazarlama, politikalar ve teşvikler de yakınsamayı etkileyebilmektedir.

Bu çalışmanın amacı MINT (Meksika, Endonezya, Nijerya ve Türkiye) ölkeleri için 1995-2020 yılları verilerini kullanarak Panel Birim Kök Testi ile Yakınsama Hipotezinin geçerliliğini araştırmaktır. Bu bağlamda ilk olarak giriş bölümünde turizm gelirlerinin yakınsaması ile ilgili bilgiler verilmiştir. İkinci bölümde MINT ölkeleri için turizm gelirleri ve kişi başı gayrisafı yurtiçi hasıla rakamlarına yer verilecektir. Üçüncü bölümde turizm yakınsaması ile ilgili literatürde yer alan bazı çalışmalara yer verilecektir. Dördüncü bölümde analiz yöntemi ve bulguları yer alacaktır. Son olarak sonuç bölümünde elde edilen sonuçlara yer verilecektir.

2. MINT Ülkelerinde Turizm ve Milli Gelir

Ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmeler ışığında MINT (Malezya, Endonezya, Nijerya, Türkiye) ülkelerinde turizm gelirleri dalgalı bir seyir halindedir. Aşağıda Şekil: 1’de MINT Ülkelerinin 2005-2020 yılları arasında Uluslar arası turizm ve seyahat gelirlerine yer verilmiştir.

Şekil 1: MINT Ülkelerinde Uluslararası Turizm ve Seyahat Gelirleri (2005-2020), (Milyon Dolar)

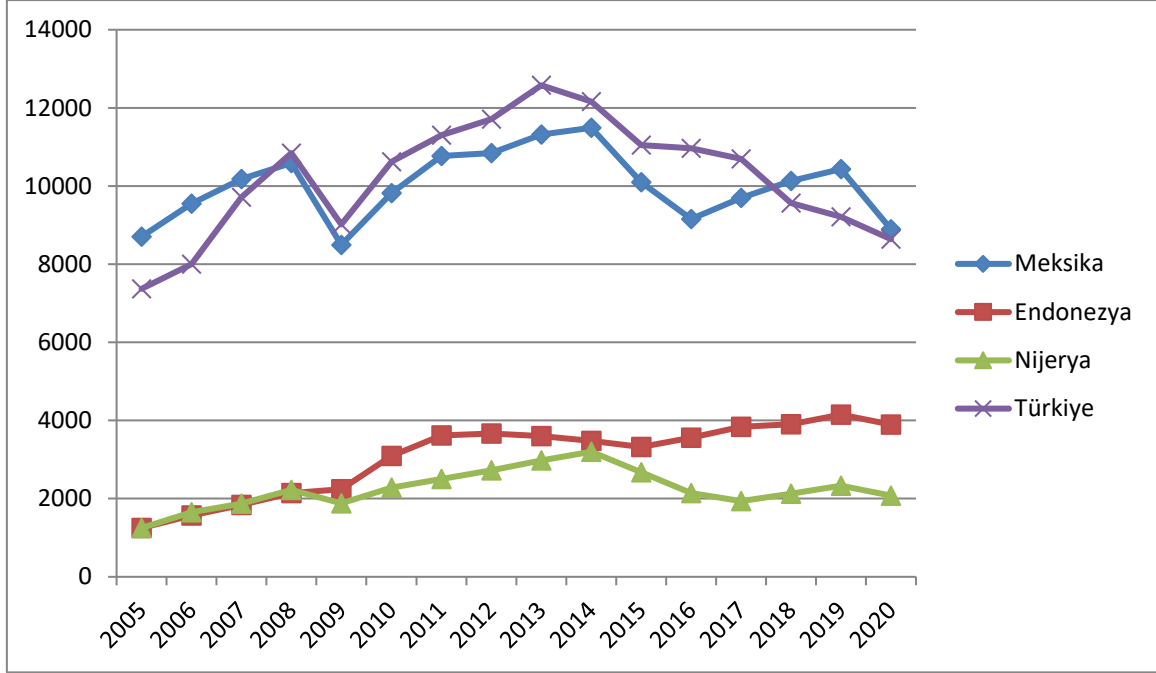

Kaynak: World Development (Dünya Bankası)’ndan elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur.

Şekil:1’de görüldüğü üzere MINT ülkelerinde Turizm gelirlerinin en yüksek olduğu ülke Türkiye iken en düşük olduğu ülke Nijerya’dır. Şekilde de görüldüğü üzere 2019 sağlık krizi olarak bilinen Covid 19’un etkisi 2020 yılı göstergelerinin dibe vurmasıyla görülmüştür. Özellikle Türkiye’nin Turizm gelirleri üzerinde Covid 19’un belirtisi fazlasıyla hissedilmiştir (Konuk, 2024: 3) .

Meksika, Endonezya, Nijerya ve Türkiye’nin oluşturduğu MINT ülkeleri ekonomik göstergesi olarak şekil 2:’de kişi başı gayrisafi yurtiçi hasıla 2005-2020 yılları arası değerlerine yer verilmiştir.

şekil 2: MINT lkelerinde Kişi Başi Gayrisafı Yurtiçi Hasıla(2005-2020), (Current Dolar)

Kaynak: World Development (Dünya Bankası)'ndan elde edilen verilerle yazar tarafından oluşturulmuştur

şekil 2:'de de görüldüğü üzere MINT lke grubu için Kişi Başi Gayrisafı Yurtiçi Hasıla değerlerinin 2005-2020 yılları arasında dalgalı bir seyir izlediği ifade edilebilir. lke grubu değerlendirildiğinde Türkiye ve Meksika'nın; Endonezya ve Nijerya'ya kıyasla daha yüksek Kişi Başi Gayrisafı Yurtiçi Hasılaya sahip olduğu grlmektedir.

Bu bağlamda iki grafik birlikte değerlendirildiğinde Turizm Gelirleri ve Kişi Başi Gayrisafı Yurtiçi Hasıla arasında grafik benzerlikleri olduğu söylenebilir. şöyle ki 2005-2020 yılları arasında MINT lke grubu için Turizm gelirleri açısından değerlendirme yapıldığında da genel anlamda en yüksek turizm gelirine sahip iki ülkenin Türkiye ve Meksika olduğu görülürken daha düşük turizm gelirine sahip iki ülkenin Endonezya ve Nijerya olduğu grlmektedir (Konuk, 2024: 4).

3. Literatür Taraması

Dünya genelinde literatürde Turizm ile ilgili çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Turizm'in ekonomik boyutuyla ilgilenen çalışmalar ise genellikle Turizm ve ekonomik değişkenler arasındaki ilişkileri incelemişlerdir. İncelenen çalışmalarda turizm değişkeni olarak genellikle; Turist sayısı, turizm gelirleri ve turizm harcamaları kullanılmaktadır. Ekonomik değişkenlerin ise; ekonomik büyüme, işsizlik, ticari açıklık ve finansal gelişme değişkenleri olduğu grlmektedir (Ağır ve zbek, 2021:143).

Turizmde yakınsama hipotezinin incelendiği çalışmalar diğer çalışmalara göre sınırlı sayıda bulunmaktadır. Turizm'in yakınsama hipoteziyle test edilmesi ile ilgili literatürde zaman serisi analizleri ile panel veri analizlerine rastlanılmaktadır. Farklı lke ve ülke gruplarının ele alındığı çalışmalarda dönem ve yöntem farklılıklarından da kaynaklı olarak çeşitli sonuçlar elde edildiği grlmektedir. Turizmde yakınsama hipoteziyle ilgili çalışmalar aşağıda Tablo 1.'de yer almaktadır.

Tablo 1. Turizmde Yakınsama Hipotezi ile İlgili Literatür Taraması

Yazar(lar) Dönem	lke/lkeler	Kullanılan Metod(lar)	Bulgular
Narayan(2006) 1991-2003	Avustralya	Langer arpanı LM Birim Kök Testi	alışmada Avustralya için 13 turizm piyasasının yakınsadığı sonucuna varılmıştır.
Lean ve Smith(2008) 1995-2005	Malezya	Panel LM Birim Kök Testi	Elde edilen bulgulara göre analize dahil edilen 10 ülkede yakınsamanın geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.
Yılcancı (2012) 1996-2010	Türkiye	Fourier Birim Kök Testi	çalışmadan elde edilen sonuçlara göre Türkiye'nin 14 Turizm pazarından 10 tanesinde yakınsama hipotezi geçerlidir.
Solari(2014) 2000-2011	Güney Afrika	Lee-Strazicich(2003) Birim Kök Testi	çalışmadan elde edilen bulgulara göre uzun dönemde yakınsama hipotezi geçerlidir.
Abbott vd. (2012) 1996-2009	Türkiye	ADF ve Ng-Perron(2001) Lm Birim Kök Testi	çalışmadan elde edilen sonuçlara göre Türkiye'nin Turizm piyasasında yakınsama hipotezinin geçerli olmadığı grlmektedir.
Hepsağ (2016) 1996-2014	Türkiye	Beaulieu ve Miron(1993) Birim Kök Testi	çalışmanın sonuçlarına göre uzun dönemde turizm pazarlarında bazı aylarda yakınsamanın olduğu grlmektedir.
zcan ve Erdoğan (2017) 1996-2012	Türkiye	RALS-LM Birim Kök Testi	çalışmadan elde edilen sonuçlarda analizde yer alan Türkiye'nin pazarının olduğu 14 ülkeden 10 ülkede yakınsama

			hipotezinin geçerli olduğu grlmektedir.
Alper ve Demiral (2017) 1996-2015	Türkiye	Fourier Kwiatkowski-Philips-Schmidt- Shin (KPSS) Birim Kök Testi	Elde edilen bulgular doğrultusunda analiz yapılan 14 ülkeden 6'sında yakınsama hipotezinin geçerli olduğu görülürken kalan 8 ülkede yakınsamanın geçerli olmadığı grlmektedir.
Yalçınkaya ve Yazgan (2020) 1996-2018	Türkiye	Fourier Birim Kök Testi	çalışmalarda elde edilen bulgularda Türkiye'nin Turizm piyasalarından 53 tanesinde yakınsamanın geçerli olduğu 44 tanesinde geçerli olmadığı grlmektedir.
Ağır ve zbek (2021) 1996-2020	Türkiye	Fourier ADF Birim Kök Testi	çalışmadan elde edilen sonuçlarda analiz gerçekleştirilen 15 ülkeden 10'unda turizm piyasalarında yakınsama hipotezinin geçerli olmadığı görülürken geriye kalan 5 ülke için yakınsama hipotezinin geçerli olduğu sonucuna varılmıştır.
Yavuz vd. (2024)	Seçili OECD lkeleri ve Türkiye	Harvey ve Leybourne ve Harvey vd. tarafından yapılan doğrusal testler Fourier-Kruse birim kök testi	çalışmada Türkiye ve OECD lkeleri için yakınsama hipotezinin geçerli olmadığı sonucuna varılmıştır.

Elde edilen bulgular genellikle literatürde turizm gelirlerinin yakınsamasıyla ilgili çalışmaların sonuçları farklılıklar arz ettiğini göstermektedir. Bu farklılıkların sebebi seçilen ülke ya da ülke gruplarıyla ilgili olabileceği gibi ele alınan dönem ya da yöntemle de ilgili olabilmektedir.

4. Ekonometrik Yöntem ve Bulgular

Bu alışmada MINT lkeleri için 2005-2020 dönemi verileri ele alınarak Turizm Gelirleri için Yakınsama Hipotezi test edilmiştir. Bu dönemin ele alınmasının sebebi turizm gelirleri verilerinin sınırlı olmasından kaynaklanmaktadır. Turizm gelirleri verilerine bu ülke grubu için ancak 2005-2020 dönemi için ulaşılabilmemiştir. Tablo 2'de grldğu üzere verilere World Development Indicators veri tabanından ulaşılmıştır. Modelde yer alan

Tablo 4. Yatay Kesit Bağımlılığı Test Sonuçları

Peseran CD Testi		
Değişken	Test İstatistiği	Olasılık Değeri
LT	7.45	0.000

Yatay Kesit bağımlılığı testi yapıldıktan sonra birim kök testi yapılmadan önce eğim katsayılarının homojen mi ya da heterojen mi olduğunun belirlenmesi için homojenlik testi yapılması gerekmektedir. Homojenlik testinin hipotezleri “Eğim katsayıları homojendir” ve “Eğim katsayıları heterojendir” şeklinde kurulmaktadır. Bu çalışmada değişkenlerin homojen ya da heterojen olduğunu belirleyebilmek için Swamy S testi kullanılmıştır. Swamy tarafından geliştirilen Swamy S testi formülü iki nolu eşitlikte yer almaktadır:

$$\hat{S} = X'_{k(N-1)} = \sum_{i=1}^N (\hat{\beta}_i - \bar{\beta})' \hat{V}_i^{-1} (\hat{\beta}_i - \bar{\beta}^*) \quad (2)$$

Swamy S testinde H_0 temel hipotezi katsayıların homojen olduğu belirtilirken, H_1 alternatif hipotezinde katsayıların heterojen olduğu belirtilmektedir (Yerdelen Tatoğlu, 2020:247).

Swamy S Homojenlik Testi Sonucu aşağıda Tablo 5.’te yer almaktadır.

Tablo 5. Swamy S Homojenli Test Sonucu

Swamy S	
Chi ² =348.70	Prob(Olasılık)>chi=0.000

Tablo 5.’te grldği üzere Prob değeri $0.000 < 0.005$ olduğu için H_0 temel hipotezi reddedilerek H_1 alternatif hipotez kabul edilmiştir. Yani H_0 hipotezi reddedilerek parametrelerin heterojen olduğu sonucuna varılmıştır. Yapılan testler sonucunda elde edile bulgular doğrultusunda MINT lkeleri için Turizm Gelirleri Yakınsaması analiz edilirken ülke grubu için serilerin hem yatay kesit içerdiği hem de ülke grubunun heterojen bir yapıya sahip olduğu grlmektedir. Bu doğrultuda çalışmada hem yatay kesit bağımlılığını göz önüne alan hem de heterojen ülke grupları için uygulanabilen ikinci kuşak birim kök testlerinden Peseran (2007)’nin geliştirmiş olduğu CADF testi ile analiz gerçekleştirilecektir.

CADF testi, ADF regresyon testi olarak bilinen testten gecikmeli yatay kesit ortalamaları ile genişletilerek oluşturulmuştur. CADF testi $T > N$ ve $N > T$ olduğu iki durumda da

kullanılmaktadır (Akay vd. 2015:631). Pesaran CADF birim kök testi Turizm gelirleri değişkeni için uygulanmıştır. Bulguları aşağıda Tablo 6.'da yer almaktadır.

Tablo 6: CADF Birim Kök Testi Sonuçları

Değişken	Sabit			
	t-bar	%5(cv5)	z-bar	Prob(olasılık)
LT	-2.221	-2.340	-0.953	0.170
	Sabit+Trendli			
LT	-1.085	-2.880	2.366	0.991

CADF birim kök testi LT (Turizm Gelirleri) değişkeni bulgularına göre, %5 anlamlılık düzeyinde temel hipotez reddedilmemektedir. Bu durumda değişkenin seviyede birim kök içerdiği görülmektedir. Tablo 6.'da yer alan, t bar (CIPS) istatistikleri, %95(cv5) güven seviyesinde hesaplanmış olan kritik değerlerden mutlak değer olarak küçük olduğundan dolayı tüm seriler seviyede birim kök içermektedir. Dolayısıyla MINT Ülkelerinde Turizm gelirleri için Yakınsama Hipotezinin geçerli olmadığı görülmektedir.

5. Sonuç

Turizm sektörü başta Türkiye olmak üzere gelişmiş ve gelişmekte olan tüm ülkelerin ekonomisi için büyük önem arz etmektedir. Dünya genelinde turizm gelirleri ülke ekonomileri için büyük önem arz etmektedir. Turizm gelirlerinin ülke ekonomilerinde sürdürülebilir büyüme ve kalkınma için önemli bir araç olduğu düşünülmektedir. Turizm gelirleri aynı zamanda İstihdamın ve vergi gelirlerinin artırılması ve ödemeler bilançosu açıklarının giderilmesi gibi ülke ekonomileri açısından olumlu gelişmeler yaratmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde ülkelerin turizm gelirlerini artırarak sürdürülebilir ekonomik büyüme ve kalkınmayı sağlamayı hedefledikleri görülmektedir. Üretimi artırmak, işsizliği azaltmak gibi hedeflerin ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği için gerekli olduğu kadar turizm sektörünün kalkınmasının da bu hedefler arasında yer alması gerektiği belirtilebilmektedir. Turizm sektörü ülkelere gelirlerini artırmaları için fırsatlar yaratabilmektedir.

Bu çalışmanın amacı MINT ülkelerinde Turizm Gelirleri için Yakınsama Hipotezinin geçerliliğini araştırmaktır. Bu bağlamda 2005-2020 yıllık verileri kullanılarak Panel Birim Kök analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre MINT (Meksika, Endonezya, Nijerya, Türkiye) ülkelerinde turizm gelirleri içi Yakınsama Hipotezi geçerli değildir. Elde edilen bulgular literatürde yer alan Abbott vd. (2012) ve Yavuz vd.(2024) ile uyumludur. Bu doğrultuda bu ülkelerin Turizm sektörlerindeki gelişmelerden yararlanarak uluslararası turizm piyasalarından daha fazla turist çekebilmek için politika yapıcıların turist sayısını artıracak etkin stratejiler ve politikalar

gelistirmeleri gerekmektedir. Dolayısıyla bu ülkelerin diğer ülkelerle rekabet edebilecekleri ve turizm potansiyellerini ortaya koyabilecekleri politikalar geliştirmeleri büyük önem arz etmektedir. Ayrıca bu ülkelerin ülkeye gelecek turistleri bilgilendirici ve teşvik edici çalışmalar yaparak döviz girdilerini artırmaları da sağlanabilir.

Küresel ölçekte daha adil bir ekonomik düzenin sağlanması için turizm gelirleri yakınsama hipotezi önem arz etmektedir. Turizm gelirleri yakınsaması hipotezinin gerçekleşebilmesi için ülkelerin altyapı yatırımlarını artırmaları, sürdürülebilir turizm politikaları geliştirmeleri ve uluslar arası işbirliklerini geliştirmeleri önemlidir. Ayrıca turizm sadece ekonomik bir faaliyet olarak görülmemelidir. Turizmin kültürel bir köprü görevi gördüğü de göz önünde bulundurulmalıdır. Bu düşünce ile hareket edildiğinde yakınsama süreci de hızlanabilmektedir.

Kaynaklar

- Abbott, A., De Vita, G. ve Altınay, L. (2012). Revisiting The Convergence Hypothesis for Tourism Markets: Evidence From Turkey Using The Pairwise Approach. *Tourism Management*, 33(3): 537-544.
- Ağır ve Özbek (2021). Türkiye'nin Turizm Piyasalarında Yakınsama Hipotezinin Yeniden Gözden Geçirilmesi: Birim Kök Testlerinden Kanıtlar, Ed. Selman Bayraktıcı, Zekeriye Yetiş, Selim Güleç. NEU Yayınları-Konya.
- Akay, Ç. E., Abdieva, R. ve Oskonbaeva, Z. (2015). Yenilenebilir Enerji Tüketimi, İktisadi Büyüme ve Karbondioksit Emsiyonu Arasındaki Nedensel İlişki: Orta Doğu ve Kuzey Afrika Ülkeleri Örneği, *International Cpnference On EurasianEconomies*, 628-636.
- Alper, A. E., & Demiral, M. (2017). Türkiye'nin Turizm Piyasaları İçin Yakınsama Hipotezinin Testi: Fourier Durağanlık Analizi Bulguları. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 10(4), 205-213. <https://doi.org/10.25287/ohuiibf.334736>.
- Çeştepe, Hamza; Arslan, Ersin & Yazıcı, Murat (2020), Toplam Faktör Verimliliği, Ekonomik Büyüme ve İhracat İlişkisi: Gelişmekte Olan Ülkeler Örneği, *Yönetim ve Ekonomi*, 27(3); 495-510.
- Hepsağ, A. (2016). Testing Convergence of Tourism Markets: Evidence from Seasonal Unit Roots Test. *Anatolia*, 27(2): 177-188.
- Konuk, T. (2024). The Impact Of Tourism Revenues On Economic Growth: Panel Data Analysis For Mint Countries, Editör Gülferah Ertürkmen, *Academic Analysis in Macroeconomics*. Özgür Publications DOI: <https://doi.org/10.58830/ozgur.pub570>

- Lean, H. H. ve Smyth, R. (2008). Are Malaysia's Tourism Markets Converging? Evidence from Univariate and Panel Unit Root Tests With Structural Breaks. *Tourism Economics*, 14: 97- 112.
- Narayan, P. K. (2006). Are Australia's Tourism Markets Converging?. *Applied Economics*, 38(10): 1153-1162.
- Nazlıoğlu, Ő., (2010). Makro İktisat Politikalarının Tarım Sektörü Üzerindeki Etkileri: Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkeler İçin Bir Karşılaştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi, T.C. Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.
- Özcan, B. ve Erdoğan, S. (2017). Are Turkey's Tourism Markets Converging? Evidence from The Two-Step LM and Three- Step RALS-LM Unit Root Tests. *Current Issues in Tourism*, 20(4): 425-442.
- Pehlivan, C., Konat, G., Han, A., Özbay, F. (2023). Turizmde Yakınsama Türkiye'de Geçerli Mi? Furuoka Birim Kök Testi'nden Kanıtı. Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 13(1), 209-229. <https://doi.org/10.18074/ckuiibfd.1163938>.
- Solarin, S. A. (2014). Revisiting the Convergence Hypothesis of Tourism Markets: Evidence from South Africa. *Margin: The Journal of Applied Economic Research*, 8(1): 77-92.
- Tandoğan, D., & Genç, M. C. (2016). Türkiye'de Turizm ve Ticari Açıklık Arasındaki İlişki: Toda ve Yamamoto Nedensellik Yaklaşımı. *Ekonomik Ve Sosyal Arastirmalar Dergisi*, 12(1), 59-70.
- Tatoğlu, Y.F., (2020). Panel veri ekonometrisi, Beta Yayını.
- Yağmur, Yavuz., Sevcen, Çağlayan., Mehmet, Erkan. (2024). Turkey's Convergence Analysis of Selected OECD Countries in the Tourism Sector. *Journal of tourismology*, 0(0):0-0. doi: 10.26650/jot.2024.10.2.1480684
- Yılançı, V. ve Eriş, Z. A. (2012). Are Tourism Markets of Turkey Converging or Not? A Fourier Stationary Analysis. *Anatolia*, 23(2): 207-216.
- World Data Bank 2024. <https://databank.worldbank.org/reports.aspx?source=World-Development-Indicators>, (30.10.2024).